

KNJIŽEVNI TEČAJ IZ KLAGENFURTA: KNJIŽEVNI MUZEJ KAO PLATFORMA ZA RADIONICU KREATIVNOG PISANJA

HEIMO STREMPFL
Književni muzej Roberta Musila
Klagenfurt, Austrija

Godine 2006. u Klagenfurtu je u sklopu natječaja za nagradu *Ingeborg Bachmann* održan Književni tečaj. Nagrada je dobila ime po Ingeborg Bachmann (1926.-1973.), jednoj od značajnijih njemačkih spisateljica 20. stoljeća, rođenoj je i pokopanoj u Klagenfurtu.

Natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann* organiziraju Klagenfurt, glavni grad Koruške, i Austrijska radiotelevizija (ORF). Književni tečaj u Klagenfurtu zamišljen je kao način promicanja književnosti i umjetnosti. Organizatori imaju dugoročnu strategiju. Zahvaljujući tečaju, mladi pisci mogu predstaviti svoja djela brojnoj publici i raspravljati o njima s uglednim, iskusnim piscima.

POVIJEST SLUČAJA

Natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann* neka je

vrsta “magneta za gomilu” na njemačkoj, austrijskoj i švicarskoj književnoj sceni. Književni tečaj u Klagenfurtu razvio se iz Bertelsmann stipendije, tj. iz *Književne nagrade Bertelsmann*, koja se dodjeljivala u sklopu natječaja za nagradu *Ingeborg Bachmann* od 1993. do 1996. godine.

Svake je godine dodjela nagrade *Ingeborg Bachmann* vrhunac Natječaja *Ingeborg Bachmann*. Kao što je već rečeno, organizatori su Grad Klagenfurt i Austrijska radiotelevizija, tj. lokalni studio u Koruškoj. Satelitski televizijski program 3. sat također ima važnu ulogu u tom događanju. To je zajednički projekt javnih radiotelevizija iz Njemačke (ZDF-a, ARD-a), Austrije (ORF-a) i Švicarske (SF/DRS-a). Njezino javno održavanje i javne odluke žirija pridonose ugledu te nagrade od samih njezinih početaka 1977. g. Devetero članova žirija ne donosi odluku na zatvorenoj sjednici. Oni moraju raspravljati javno.

Publika sluša čitanja osamnaestero pisaca pozvanih na natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann* u Klagenfurtu, u

Slika 1. Književni tečaj

tzv. ORF teatru, zapravo u televizijskom studiju. Televizijska stanica 3. sat prenosi sva čitanja. To znači više od 20 sati televizijskog programa iz kulture, bez reklama. Time natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann* u Klagenfurtu ima najbrojniju publiku od svih sličnih književnih događanja na njemačkome govornom području. Andreas Wiesand, izdavač *Priručnika o nagradama iz kulture*, tiskanoga u Njemačkoj, tvrdi da je od sto postojećih, nagrada *Ingeborg Bachmann* jedna od tri najvažnije književne nagrade na njemačkome govornom području. Wiesand određuje važnost nagrada prema ugledu, utjecaju i broju novinskih izvješća. Smatra da su za pisce važnije samo nagrada *Goerg-Büchner* i tzv. nagrada *Friedenpreis* njemačkih knjižara, koja se svake godine dodjeljuje na Frankfurtskom sajmu knjiga.¹

Unatoč svim kritikama na ustroj nagrade *Ingeborg Bachmann*, događaj je postao neka vrsta magneta za gomile na književnoj sceni, piše Karsten Deventer iz njemačkih novina "Die Welt".² Temelje takvom uspjehu izgradila su trojica ljudi: prvi je bio književni kritičar Marcel Reich-Ranicki, koji je 1977. g., kad je ustanovljena nagrada, bio urednik književne rubrike njemačkih novina "Frankfurter Allgemeine Zeitung", i kasnije uspješan književni kritičar njemačkih televizijskih

postaja. Usto je deset godina bio glasnogovornik žirija za nagradu *Ingeborg Bachmann*. Drugi je utemeljitelj Ernst Willner, pokrajinski direktor Austrijske radiotelevizije u Koruškoj, a treći je Humber Fink, pisac i novinar.

Willner i Fink željeli su pokrenuti književno natjecanje po uzoru na književne rasprave Grupe 47. Reich-Ranicki i gradska vlast Klagenfurta pokazali su se kao idealni partneri. Grupu 47, mrežu pisaca njemačkoga govornog područja, osnovali su 1947. g. pisci Hans Werner Richter i Alfred Andersch. Željeli su pomoći mladim piscima i novoj Demokratskoj Njemačkoj Republici nakon terora nacističke vlasti i Drugoga svjetskog rata. Grupa je redovito održavala sastanke i dodjeljivala književnu nagradu. Među nagrađenima bili su njemački pisci Günter Grass i Heinrich Böll – obojica kasniji dobitnici Nobelove nagrade za književnost – no i Ilse Aichinger i Ingeborg Bachmann iz Austrije.

Osnivači Grupe 47 željeli su promicati mlade talente i privući pozornost javnosti na njihov književni rad. Nagrada *Ingeborg Bachmann* također je morala povezati književnost s javnošću i poboljšati javno mišljenje o književnosti. Te su namjere, kao što je već spomenuto, uspješno ostvarene.

Urednici, profesionalni čitatelji, novinari, kamermani, televizijski voditelji, komentatori, književni znanstvenici, književni agenti i otkrivači talenata, kritičari i čitatelji – ne postoji mjesto poput Klagenfurta gdje se istodobno mogu okupiti svi ti ljudi, pisala je njemačka spisateljica Eva Demski.³ To što je zahvaljujući na-

¹ Andreas WIESAND u svojem e-mailu koji je poslao gradu Klagenfurtu (Turističkoj zajednici) 9. veljače 2000. On rangira književne nagrade prema 17 kriterija. Nagrada *Bachmann* dobila je 172 od 200 bodova.

² Karsten DEVENTER, *Wo Nachwuchsdichter baden gehen. Der Ingeborg-Bachmann-Literaturpreis in Klagenfurt lebt durch das Fernsehen*, "Die Welt", Berlin/Germany, 19. srpnja 1999.

³ Eva DEMSKI, *Wie Zwiebelchen, die Hoffnung tragen*, "Kleine Zeitung", Klagenfurt/Austria, 27. lipnja 1997.

gradi *Ingeborg Bachmann* grad od 90 000 stanovnika kao Klagenfurt postao poznat u književnim krugovima, bio je najveći dobitak za grad.

Organizatori su slijedili primjer sastanka i rasprava Grupe 47 zbog književnog uspjeha Ingeborg Bachmann, koji je bio usko povezan s njom. Helmut Karasek⁴ tu grupu također smatra vrlo uspješnom poslijeratnom književnom burzom. Od 1950-ih radiotelevizije postaju tajni zaštitnici Grupe. Sastanci su se održavali u obliku radionica. Nakon što bi član Grupe pročitao svoje djelo, drugi su članovi, osim autora, imali pravo spontano kritizirati pročitano.⁵ Takav je ritual sadržavao elemente prijateljstva i kritičarske žestine.⁶ Slična su pravila vrijedila i na natječaju za nagradu *Bachmann*, sve do 1997. godine. Zbog toga je nagrada *Ingeborg Bachmann* doživljavala žestoke kritike.

Ingeborg Bachmann, rođena u Klagenfurtu 1926., a preminula u Rimu 1973., bila je jedna od najvažnijih članica Grupe 47. Marcel Reich-Ranicki nazivao ju je *prvom damom* Grupe.⁷

BERTELSMANN / RANDOM HOUSE DOLAZI U KLAGENFURT

U sklopu natječaja za nagradu *Ingeborg Bachmann* uvijek se dodjeljivalo nekoliko nagrada, a nagrada *Ingeborg Bach-*

mann od početka je bila najvažnija. Nagradni fond danas je 25 000 eura.

Godine 1993. književnim nagradama iz Klagenfurta dodana je stipendija *Bertelsmann*. Pisac Jan Peter Bremer prvi je dobio tu stipendiju. Godine 1996. Bremer osvaja i nagradu *Ingeborg Bachmann*. Tijekom dvije godine, 1995. i 1996., stipendija je pretvorena u tzv. nagradu *Bertelsmann*. Piscu Ilija Trojanow i Lydia Mischkulnig, rođena u Klagenfurtu, dobitnici su te nagrade. Nekadašnje poduzeće Bertelsmann Buch AG danas je dio izdavačke kuće Random House. Danas Random House ima važno mjesto u izdavaštvu. S 18 000 zaposlenih i prometom od 4,1 milijardu eura, Random House najveća je izdavačka kuća u svijetu. Oko 20% prometa ostvaruje u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj. Kompanija djeluje u izdavaštvu, no usto vodi književne i glazbene klubove i direktnu prodaju. Njemački Bertelsmann, kompanija iz Gütersloha, kupio je poznati Random House Inc., s glavnim uredom u New Yorku. Bertelsmann zatim preuzima ime Random House. Ustroj tržišta knjiga mijenja se kad se Bertelsmann uključuje u organizaciju natječaja za nagradu *Ingeborg Bachmann*.

Godine 1997. Bertelsmann, sad pod imenom Random House, želi pokušati nešto novo. Ideja je potekla iz kompanijina novog načina sponzoriranja kulture. Tvrtka je željela popraviti javnu sliku o sebi i dobiti nove pristaše. Karin Graf, književna agentica iz Berlina, tada je bila savjetnica za kulturu u Bertelsmann/Random Houseu. Gospođa Graf i Doris Moser, koja je organizirala natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann*, u to su vrijeme osmislile projekt ljetne akademije za mlade pisce. Budući događaj nazvale su

⁴ Hellmuth KARASEK, *Der Richter als Lenker*. "Der Tagesspiegel", Berlin/Germany, 3. ožujka 1997.

⁵ Marcel REICH-RANICKI, *Mein Leben*, Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart, 1999., str. 405.

⁶ KARASEK, *Der Richter als Lenker*, op.cit.

⁷ Isto.

Književni tečaj u Klagenfurtu. Gđa Graf radila je kao savjetnica glavnog izvršnog direktora Bertelsmann/Random Housea. Drugo događanje, koje je osmislila (i organizirala) Karin Graf, bilo je Pjesnici kao gosti Festivala u Salzburgu.

ŠKOLA ZA ZEČIĆE (BEZ ZEČIĆA)

Predradnje za prvo izdanje Književnog tečaja u Klagenfurtu počele su u prosincu 1996. Grad Klagenfurt u tome je vidio priliku za promicanje mladih pisaca. Gđa Graf (u ime kompanije Bertelsmann/Random House) i Doris Moser (u ime Austrijske radiotelevizije) morale su provesti projekt. Ja sam bio predstavnik gradske vlasti Klagenfurta.

Novinari su oštro kritizirali namjeru da se mladi pisci čvršće vežu za Bertelsmann/Random House. Drugi povod za kritiku bila je činjenica da je gđa Graf radila kao savjetnica za Bertelsmann/Random House i u toj ulozi organizirala Književni tečaj u Klagenfurtu, a istodobno bila književna agentica (u svojoj agenciji Graf&Graf u Berlinu). Neki su novinari kasnije pisali o nespojivosti tih funkcija. No sudionici događanja nisu bili obvezni objavljivati isključivo u Bertelsmann/Random Houseu. A u usporedbi s nekadašnjom nagradom *Bertelsmann* kompanija je višestruko povećala svoje ulaganje u taj projekt.

Koncepcija projekta provedena je u veljači 1997. Književni tečaj u Klagenfurtu mora se održavati u obliku radionice, kao nastavak čitanja za nagradu *Ingeborg Bachmann*. Organizatori će krajem lipnja u Klagenfurt pozvati deset mladih pisaca njemačkoga govornog područja, a oni će moći:

1. provjeriti i razviti svoj vlastiti rad i razgovarati s poznatim kolegama; ti se kolege zovu *tutori*,
2. razmjenjivati ideje i mišljenja,
3. čuti predavanja i rasprave o književnosti i pisanju,
4. biti gosti na čitanjima za nagradu *Ingeborg Bachmann*,
5. predstaviti svoje tekstove unutar čitanja na Književnom tečaju u Klagenfurtu.

Književni je tečaj od početka spajao javne i nejavne događaje. Razgovori između *tutora* i stipendista i radionice nisu javna događanja, dok su čitanja, predavanja i rasprave javni. Pristupnici tečaja ne smiju biti stariji od 35 godina i morali su već objavljivati na njemačkom jeziku (vlastite knjige ili priloge u književnim časopisima ili antologijama).

PRVI KNJIŽEVNI TEČAJ (1997.)

Prijave za prvi Književni tečaj moraju se poslati u ured Karin Graf kod izdavača Bertelsmann/Random House u Münchenu. Poznati pisac (Josef Haslinger), književni kritičar (Sigrid Löffler), književni znanstvenik (Heinz Ludwig Arnold) i izdavač (Martin Hielscher) izabrali su prvu skupinu od deset stipendista. Prvi su stipendisti bili Katrin Askan, Bettina Balàka, Stefan Beuse, Steffen Friede, Daniel Goetsch, Jo Lendle, Martin Städeli, Tim Staffel, Aglaja Veteranyi i Daniel Zahno.

Prvi tutori u Klagenfurtu bili su Eva Demski (Frankfurt/Njemačka), Jürg Laederach (Švicarska) i Robert Schindel (Beč/Austrija). U svojem govoru nakon Književnog tečaja (na otvorenju natječaja za nagradu *Ingeborg Bachmann*) Eva Demski željela je predstaviti rezultate

Slika 2. Javno čitanje radova pristiglin za nagradu Ingeborg Bachmann

prvoga tečaja. Književni tečaj ne smije se smatrati nekom vrstom “tvornice pisaca”, već koncentriranim naporom da se govori o stvaralaštvu i posredovanju u književnosti. Rekla je kako je taj pokušaj uspio.⁸

Književni se kritičari nisu složili. Novinari su većinom smatrali da je Književni tečaj bio ugodno iskustvo, koje je pokazalo koliko je književnost u Klagenfurtu važna. Međutim, neki su kritičari prihvatili nadimak koji je tečaju nadjenula kritičarka Verena Auffermann. Ona ga je nazvala “školom za zečiče”. Bila je to aluzija na popularne dječje knjige koje su prvi put tiskane 1923. Čitali su ih mnogi naraštaji djece.⁹ Nadimak je također implicirao da su stipendisti Književnog tečaja “zečiči”, za razliku od “ozbiljnih”

⁸ DEMSKI, *Wie Zwiebelchen, die Hoffnung tragen*, op. cit.

⁹ Fritz KOCH-GOTHA, Albert SIXTUS, *Die Häschenschule. Ein lustiges Bilderbuch*, Alfred Hahns Verlag, Hamburg, 1923.

takmaca za nagradu *Bachmann* iz Klagenfurta. Nekim se kritičarima nije svidjelo to što je Književni tečaj učvrstio položaj Bertelsmann/Random Housea kao sponzora u Klagenfurtu.¹⁰ Smatrali su kako je kompanija iskoristila priliku i povećala svoj utjecaj u natječaju za nagradu *Ingeborg Bachmann* i proširila se na nova područja njemačke trgovine knjigama.¹¹

Vjerojatni povod takvim, donekle žestokim reak-

cijama bila je činjenica da se 1997. godine, kad je održan prvi Književni tečaj u Klagenfurtu, prvi put često razgovaralo o položaju književnih agenata na tržištu knjiga, a Karin Graf i danas je prva od tri najjača književna agenta u Njemačkoj. Gledajući Klagenfurt, mogao se osjetiti preokret na tržištu knjiga, svojevrsno premještanje ravnoteže.¹² Broj sudionika na tržištu knjiga, dotada povezanih u trokut pisac – izdavač – čitatelj, povećao se. Na scenu su stupili književni agenti, novi, snažni “igrači”. Na engleskome govornom području suradnja pisaca s književnim agentima dotad je već imala

¹⁰ Ulrich BARON, *Eine Literatur aus dem Treibhaus*, “Rheinischer Merkur”, Bonn/Njemačka, 4. srpnja 1997.

¹¹ Katrin HILLGRUBER, *Alle Macht den Debitanten?*, “Potsdamer Neueste Nachrichten”, Postam/Njemačka, 1. srpnja 1997.

¹² Hubert SPIEGEL, *Die Agenten. An einem einzigen Buch sterben: Der kalte Krieg um die Literatur*, “Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 14. listopada 1997.

dugu tradiciju.

Stipendisti su većinom imali pozitivne dojmove. Švicarski stipendist Martin Städeli (Bern/Švicarska) izjavio je kako je neobično mnogo naučio o trgovini knjigama i položaju pisaca. Primjerice, koliko je važno o svojem pisanju govoriti i novinarima i svim zainteresiranima. Bilo je to za njega neprocjenjivo iskustvo. Städeli je kazao kako je ishod njegovih razgovora s tri tutora bilo promišljanje o potvrdi ili kritici svojih djela.¹³ Književni je tečaj stvorio okružje otvoreno susretima i razmjeni. Stipendisti su kritizirali predavanja rijekom Književnog tečaja. Možda je takva struktura predavanja dodala nešto “skolastičko” Književnom tečaju u Klagenfurtu. No to mu nije bio cilj.

Gradska vlast Klagenfurta također je

¹³ Martin STÄDELI, *Literaturkurs als Sammlerbörse?*, “Neue Zuger Zeitung”, Zug/Švicarska, 26. lipnja 1997.

bila zadovoljna prvom realizacijom tog događanja.

DRUGI KNJIŽEVNI TEČAJ (1998.)

Godine 1998. promijenjen je ustroj drugoga Književnog tečaja. Organizatori su potpuno zaobišli prijašnju vrstu predavanja. Bilo je više zajedničkih stručnih rasprava o književnoj sceni. Godine 1998. tečaj se održavao u Književnome muzeju Roberta Musila. Razgovaralo se o radu profesionalnih čitatelja, strukturi tržišta knjiga i smjerovima književne kritike.

Žiri su ponovo činili poznati pisac (Eva Demski), književni kritičar (Verena Aufermann), književni znanstvenik (Klaus Amann, Klagenfurt) i izdavač (Egon Amann, Zürich). Prvi su stipendisti bili Martin Amanshauser, Tanja Dückers, Susanna Grann, Bernhard Hatmanstorfer, Rainer Merkel, Terézia Mora, Andrea Sailer, Vladimir Vertlib, Maike Wetzel i

Slika 3. Sudionici književnog tečaja 1998. god.

Raul Zalik. Novi su tutori bili Katja Lange-Müller (Berlin/Njemačka), Zsuzsanna Gahse (Luzern/Švicarska) i Michael Köhlmeier (Austrija).

Neki su odjeci i 1998. još uvijek bili oštri, primjerice članak u “Frankfurter Allgemeine Zeitungu” (FAZ). Ponovno je kritiziran Bertelsmann/Random House. Književni se tečaj smatrao nekom vrstom aukcije. Mladi su talenti “prodavani na aukciji”. Kompanije će, smatralo se, “prokockati” svoj ugled ako se nastavi s takvim Književnim tečajem.¹⁴ Takva su stajališta izrečena 1998., u vrijeme okrupnjavanja izdavačkih kuća.¹⁵ Tržište knjiga još je bilo “u pokretu”.

Raul Zelik (Berlin/Njemačka), jedan od stipendista iz 1998., napisao je pismo uredniku “Frankfurter Allgemeine Zeitungu”. U njemu piše kako je Književni tečaj bio za njega višestruko koristan. Dobio je uvid u tržište knjiga i uspostavio korisne veze. Bilo bi žalosno, kaže Zelik, da se Književni tečaj ukine zbog takvih kritika.¹⁶ Zelikova pretpostavka da bi mišljenja slična onima iz FAZ-a mogla utjecati na upravu izdavačke kuće Bertelsmann/Random House bila je, nažalost, točna. Književni tečaj u Klagenfurtu nije ostvario najvažniji učinak koji su privatni sponzori očekivali – reklamu. Nije ostvario ni reklamu kakvu je

Bertelsmann/Random House očekivao. Kraj sponzorstva Bertelsmann/Random Housea mogao se predvidjeti već potkraj 1998. g. Bertelsmann je rekao *Servus*¹⁷, kao što kažemo u Austriji, ili *Zbogom*. No u Klagenfurtu je prevladavalo mišljenje da se Književni tečaj ne smije ukinuti. Vlast je odlučila nastaviti. Gradska uprava Klagenfurta preuzela je sponzorstvo Književnog tečaja i odlučila da će se dalje održavati u Književnome muzeju Roberta Musila.

KNJIŽEVNI MUZEJ ROBERTA MUSILA

Književni muzej Roberta Musila vodi gradska uprava Klagenfurta, Gradski ured za kulturu. Smješten je u kući Musil, rodnoj kući Roberta Musila, gdje se nalazi i Institut za književnost Musil, koji djeluje pri Sveučilištu Klagenfurt, i IG Autoren, društvo književnika. Kuća Musil, nasuprot glavnoj željezničkoj postaji, jedna je u nizu austrijskih “kuća književnosti”, kakve nalazimo u svim austrijskim županijama. Godine 1996. i 1997. obnovljena je u suvremeni Književni centar. Kuća Musil otvorena je (ponovno) u studenome 1997. Nudi različite sadržaje za ljude koje zanima književnost.

Od svoje obnove Književni muzej Roberta Musila stalno organizira izložbe o životu i radu Roberta Musila, Ingeborg Bachmann i Christine Lavant.

Sačuvani kovčezi Roberta i Marthe Musil dio su osobne ostavštine koja se u Klagenfurtu čuva od početka 1980-ih. Izložba *Zaplovite u nepoznato* uz pomoć

¹⁴ Hubert SPIEGEL, *Im Jahr der Fische. Der zweiundzwanzigste Bachmann_Wettbewerb in Klagenfurt*. “Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 29. lipnja 1998.

¹⁵ Norbert NIEMANN, *Literatur und Literaturkritik in der Zwickmühle von Medien und Ökonomie*. “Die ZEIT”, Hamburg/Njemačka, br. 22 (1998).

¹⁶ Raul ZELIK u pismu uredniku “Frankfurter Allgemeine Zeitungu” od 7. srpnja 1998. – *Junges Talent in Klagenfurt*.

¹⁷ “Abendzeitung”, München/Njemačka, 1. veljače 1999.

Slika 4. Stalni postav Književnog muzeja Roberta Musila

izvornih predmeta, dokumenata, fotografija i prvih izdanja Musilovih knjiga pokušava sažeti Musilovo životno putovanje – od *Mladog Törlessa* do *Čovjeka bez svojstava*.

Također se može vidjeti rekonstrukcija dnevno-radne sobe pjesnikinje Christine Lavant (1915.-1973.). Njezini se prijatelji sjećaju kako je – pateći od nesаница,

a osjetljiva na svjetlost – obično radila na divanu (izloženoj u muzeju), zaštićena nekom vrstom ogrtača. Christine Lavant je na tom divanu radila gotovo cijele noći, pila čaj, pušila i grickala kekse. “Zbog teškog i siromašnog života okrenula se svojem unutarnjem biću i pronašla nove oblike umjetničkog izražaja. Siromaštvo i skromnost trajne su teme njezina odvažnog putovanja u svijet osjećaja koji je tako majstorski izrazila u svojem pjesništvu. Christine Lavant “(...) još je za života postigla međunarodnu slavu.”¹⁸

Muzej također može biti polazište za osobno istraživanje tragova Ingeborg Bachmann (1926.-1973.) u austrijskom gradiću. U jednoj se prostoriji mogu vidjeti mnogobrojne veze Ingeborg Bachmann s gradom Klagenfurtom.

Soba Bachmann može biti i središnja točka u mreži mjesta diljem grada povezanih s njom, od jezera Wörther do groblja Annabichl, gdje je i njezin grob.

Pisac, piše knjževnica i stipendistica Književnog tečaja u Klagenfurtu iz

¹⁸ Comp: Cultural heritage (izd. City of Wolfseberg).

2004. Verena Carl (Hamburg/Njemačka) za njemački časopis SPIEGEL-online, živi u “emocionalnom stakleniku”. On je rastrgan između samokažnjavanja (...) i megalomanije. U trenucima kad ima visoko mišljenje o sebi gleda svoju skupu bilježnicu i meditira o tome kako bi izgledala u izložbenoj vitrini. Ili umjesto elektroničke pošte piše pisma koja će jednom postati bogato opremljena zbirka (...) Zbog toga je Književni muzej Roberta Musila u Klagenfurtu prikladno mjesto za Književni tečaj. Ondje su izloženi predmeti obožavanja koji su pripadali književnim praocima. Od 1997. ondje poznati poučavaju talentirane pisce. Oko 150 mladih pisaca prijavljuje se na Književni tečaj.¹⁹

¹⁹ Verena CARL, *Auf Schmuse_Kurs in der “Häschenschule”*, “SPIEGEL-online”, 24. lipnja 2004.

TREĆI KNJIŽEVNI TEČAJ (1999.)

Bilo je jasno da će Književni tečaj u organizaciji Književnog muzeja Roberta Musila imati manje novca nego u prethodne dvije godine. Zbog toga smo Doris Moser (u ime Austrijske radiotelevizije) i ja (u ime gradske uprave Klagenfurta) promijenili ustroj tečaja. Odlučili smo skratiti zajedničke rasprave. Zadržana je kvaliteta i ostvarena ušteda. Treba biti održana samo jedna zajednička rasprava na kraju Književnog tečaja, posvećena određivanju “smjera” književne scene, određivanju i analizi suvremenih kretanja. Kao što znamo, Klagenfurt i nagrada *Bachmann* nešto su poput “žarišta” književne scene za njemačko govorno područje.

Gradska uprava u Klagenfurtu i Austrijska radiotelevizija početkom 1999. javno su objavili da će Književni tečaj u

Slika 5. Zgrada Književnog muzeja Roberta Musila u Klagenfurtu

Slika 6. Pisaaća mašina Roberta Musila u stalnom postavu muzeja

Klagenfurtu biti nastavljen i da se 1999. može očekivati njegovo treće izdanje. To je bio komentar “Kleine Zeitunga” (novina iz Klagenfurta): “Bertelsmann van, Klagenfurt unutra”.²⁰ Bez utjecaja izvana Književni tečaj bi odsad morao biti uspješan. Münchenske novine “Abendzeitung” pišu kako su očišćene neke “mine” iz prošlosti.²¹

U žiriju su bili Katja Lange-Müller (spisateljica, dobitnica nagrade *Bachmann* za 1986.), Pia Reinacher (književna kritičarka), Klaus Amann (književni znanstvenik) i Christian Döring (izdavač Du Mont). Stipendije su dobili Marco Thomas Bosshard, Jürgen Thomas Ernst, Norbert Kron, Thomas Lang, Sylvia Geist, Andreas Neeser, Carsten Probst, Peter P. Schwaiger, Arne Rautenberg, Sabine Wen-Ching Wang. Tutori su bili Birgit Vanderbeke (Njemačka, dobitnica nagrade *Bachmann* 1990.), Ilma Raku-

sa (Zürich/Švicarska) i Ferdinand Schmatz (Beč/Austrija).

U dva duga novinska izvješća stipendisti Andreas Neeser i Sabine Wen-Ching Wang govore kako je za njih Književni tečaj imao smisla i potvrđuju njegovu kvalitetu.²² Petra Heilingbrunner opisala je Književni tečaj za emisiju *Lesezeichen*

(knjiška oznaka) Bavarske radiotelevizije u Münchenu, Njemačka.

Činjenica da stipendisti mogu sami poticati razmjenu mišljenja važan je dio Književnog tečaja.

Trećim izdanjem Književnog tečaja 1999. završeno je njegovo ustrojavanje. Tečaj se održava do 2006. i dalje. I bivši sponzor Bertelsmann/Random House smatra ga uspješnim primjerom javno-privatnog partnerstva. No tu su i novi sponzori. Od 2002. do 2004. Austrijska nacionalna banka (OeNB), glavna austrijska banka, dodijelila je svakom od deset stipendista po 500 eura. Godine 2006. desetero stipendista dobilo je *Promotivnu književnu nagradu* Koruške županije. Ta je županija svakom stipendistu 2006. g. dodijelila 1000 eura.

REZULTATI

Kad Volker Weiderman o književnom natjecanju u javnom čitanju koji organizira

²⁰ Uschi LOIGGE, *Bertelsmann raus, Klagenfurt rein*, “Kleine Zeitung”, Klagenfurt, 26. siječnja 1999.

²¹ Volker ISFORT, *Baba, Häschenschule*, “Abendzeitung”, München/Njemačka, 23. lipnja 1999.

²² Andreas NEESER, *Die Häschenschule*. “Aargauer Zeitung”, Aarau/Švicarska, 26. lipnja 1999., Resp. Sabine Wen-Ching WANG, *Klagenfurter Häschenkurs*, WOZ. Die Wochenzeitung, Zürich/Švicarska, 8. srpnja 1999.

LiteraturWERKstatt Berlin piše kako će se “pravi” natječaj za nagradu *Ingeborg Bachmann* održati u Berlinu, on istodobno kaže kako je Klagenfurt mjerilo za druge natječaje na njemačkome govornom području. To znači da gradska uprava Klagenfurta dobiva znatan “profit od investicije” zahvaljujući nagradi *Ingeborg Bachmann* i Književnom tečaju u Klagenfurtu. Oni koji dolaze u Klagenfurt vidjeti oba događanja nadaju se da će čuti dio “zvuka” nove njemačke književnosti. Književnikritičar Thomas Kraft Književni tečaj u Klagenfurtu (uz književno natjecanje u javnom čitanju u Berlinu, radionice Berlinskoga književnog kolokvija, *textwerk* radionice njemačkih književnih fondova, Bertelsman fondaciju i tzv. Književnu kuću u Münchenu) smatra dobrom platformom za rad na vlastitim tekstovima i poticanje zanimanja javnosti za njih.²³ Književni tečaj u Klagenfurtu ima i dobar odaziv izdavača. Velika većina stipendista tečaja priznati su pisci ili se smatraju velikim talentima.

Smatram da je za Književni muzej Roberta Musila kao instituciju vrlo važno da se pisci na početku svoje karijere susretnu s nečim poput *Društva mrtvih pjesnika* – da navedem naslov filma Petera Weira iz 1989. godine. Time se daje osobita dinamika djelatnostima Književnog muzeja. Osim toga muzej može postati mjesto živih rasprava ne samo o književnim

djelima iz prošlosti već i o suvremenoj književnosti.

A imajući na umu činjenicu da su Terézia Mora i Thomas Lang bili stipendisti i dobili nagrade *Bachmann*, možemo se zapitati gdje se to skrivaju književni “zečiči”?

A LITERARY MUSEUM AS A PLATFORM FOR A CREATIVE-WRITING-INITIATIVE

The Robert-Musil-Literatur-Museum in Klagenfurt (Austria) is the responsible body for the so called “Klagenfurter Literaturkurs”. The literary Museum is run by the City of Klagenfurt, Division of Culture, since the year 1994 and shows since then steady exhibitons about the life and the work of the three Austrian writers Robert Musil - who was born in the so-called “Musil-House” in Klagenfurt’s Bahnhofstrasse, where the Museum is established Ingeborg Bachmann and Christine Lavant. The “Klagenfurter Literaturkurs” is a meeting for writers, who want to start a professional literary career and who must not be older than 35 years. Participants for the Literaturkurs come from Germany, Switzerland and Austria. The literary meeting is held in the forefield of the “Ingeborg-Bachmann-Prize”, which is one of the most important literary Prizes for German speaking authors. The participants have the possibility to discuss their texts with three well-known authors (“Tutors”).

It is very important for the Robert-Musil- Literatur-Museum as an institution, that writers at the beginning of their career are confronted with a kind of “Dead poets society” - to quote the title of a Peter-Weir- Film from the year 1989. It gives a special kind of dynamism to the activities of a literary Museum. The Museum on the other hand has the possibility of positioning itself as a place of a lively debate not only about the literary works of the past but also of contemporary literature.

²³ Thomas KRAFT, *Debütantenball. Über das Glück und das Unglück, ein erstes Buch geschrieben zu haben*, “Neue deutsche Literatur”, br. 2 (2000.), 48. Jahrgang, str. 132-146.